

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מולדת ואזרחות

המועצה הישראלית לצרכנות
ISRAEL CONSUMER COUNCIL

זכותי להגינות

"חברה, מולדת ואזרחות"

והגינות בצרכנות

יחידת לימוד לכיתות ג'-ד'

התכנית פותחה ביוזמת המועצה הישראלית לצרכנות ומשרד החינוך

צוות היגוי התכנית:

משרד החינוך

ד"ר ניר מיכאלי - יו"ר המזכירות הפדגוגית
דנה פרידמן - מפמ"ר מדעי החברה ומנהלת המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים.

המועצה הישראלית לצרכנות

עו"ד אהוד פלג - מנכ"ל המועצה לצרכנות
שלמה זיס - מנהל מחלקת חינוך ומידע

צוות פיתוח:

משרד החינוך

פנינה גזית, מנהלת תחום דעת (מפמ"ר) גאוגרפיה ו"מולדת, חברה ואזרחות"
אורית רם, מדריכה ארצית לגאוגרפיה ו"מולדת, חברה ואזרחות"
דרורה נגב, מדריכה ארצית לגאוגרפיה ו"מולדת, חברה ואזרחות"
שרי אליהו, מדריכה ארצית לגאוגרפיה ו"מולדת, חברה ואזרחות"

המועצה לצרכנות

ניצן רבינא - מפתחת ומנחת קבוצות
איילה שקד - מפתחת הדרכה והסברה
שי שקד עובדיה - מפתחת הדרכה והסברה

עריכה לשונית: אודי לוינגר

עיצוב: טריגון עיצובים

© כל הזכויות שמורות למועצה הישראלית לצרכנות ולמשרד החינוך
לפניות: education@consumers.org.il

הגות בצרכות

חינוך לערכים ובכללם ערך ההגות מהווה חלק מרכזי מתפיסת תפקידה של מערכת החינוך.

ערך ההגות משלב בתוכו מגוון רחב של ערכים נלווים כגון: כבוד הדדי, יושר ושקיפות. ערכים שראוי כי בוגרי מערכת החינוך, אנשי העסקים של המחר יאמצו אל ליבם ויפנימו כערך מוביל בחייהם העתידיים.

אמר הלל הזקן: 'מה ששנוא עליך - אל תעשה לחברך'. זהו הבסיס לעיקרון ההגות - זכותו הבסיסית של כל אדם בחברה האנושית! התכנית "חינוך להגות" נועדה לשפר את דמותה של החברה הישראלית על-ידי חיזוקו של ערך ההגות בתחום השכיח ביותר בחיי היום-יום שלנו - תחום הצרכנות.

נראה כי במערכות היחסים בין בתי עסק וצרכנים בישראל, ההגות היא ערך שיש לטפחו ולחזקו.

העיסוק בערך זה במסגרת התכנית ובתוך תחומי הדעת מאתגרת את התלמיד לעסוק בסוגיות משמעותיות וחשובות הקשורות למערכות היחסים הבין אישיים בתחומי חיים שונים, מאירה את שיקולי הדעת של כל אחד מהצדדים ומעודדת בחינת דילמות שונות בראיה ביקורתית וחשיבה מושכלת לגבי מגוון דרכי תגובה ופעולה במצבים של חוסר הגות.

אהוד פלג, עו"ד

מנכ"ל המועצה הישראלית לצרכנות

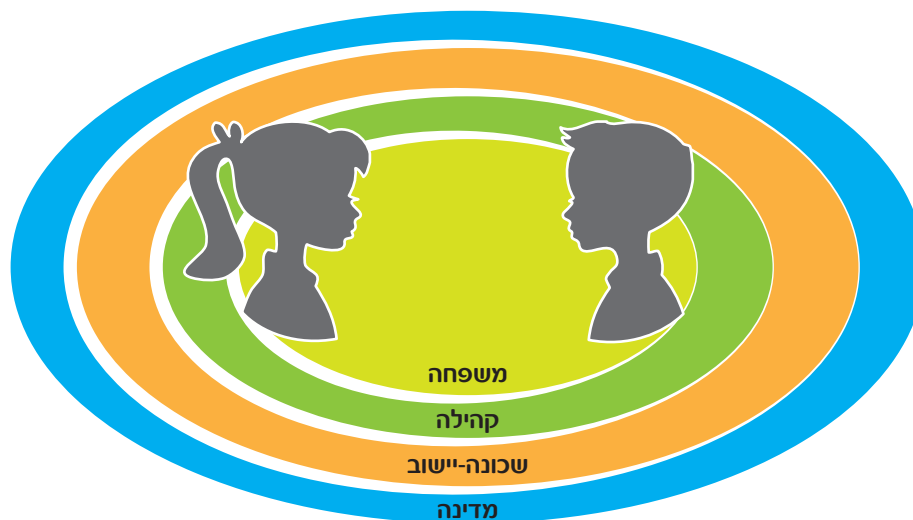
מיכל כהן

מנכ"לית משרד החינוך

רקע

תכנית הלימודים ב"מולדת חברה ואזרחות" עוסקת בהיבטים חברתיים, סביבתיים ואזרחיים. שילוב החינוך הפיננסי וההגיונות בצרכנות מהווה חלק מרכזי ממטרות תוכנית הלימודים. הנושא משולב בפרקי הלימוד העוסקים בהיבטים אזרחיים, ערכיים, סביבתיים ולאומיים, סדרי עדיפויות וקבלת החלטות בעין בוחנת של הגיונות בצרכנות במשפחה ובקהילה.

במסגרת התכנית, הלימוד הוא במעגלים מתרחבים של המציאות החברתית והלוקלית של הלומדים (משפחה-קהילה ושכונה-יישוב-מדינה). עיקרון זה מתבסס על כך שב"מולדת, חברה ואזרחות" עוסקים בסוגיות ובבעיות מסביבות הלומדים ומחיי היום-יום שלהם, כגון: הסביבה הקרובה, המסגרת המשפחתית, החברים, קבוצת השווים בבית הספר ובקהילה, מוסדות וארגונים. התכנית עוסקת בתהליכים כמו "קבלת החלטות" באופן אישי ובקבוצה, התנהגות במסגרת קבוצה, ציות לחוקים ותקנות, ערכים ותפיסות וכן דנה בסוגיה כיצד ניתן להשפיע על אירועים בסביבה ובקהילה, כמו סיוע לחלשים בקבוצה, עמידה על זכויותי ושמירה על כבוד חברי, גם כאשר אינני מסכים עימם.

תוכן יחידת הלימוד

היחידה בנושא 'הגינות בצרכנות', של המועצה הישראלית לצרכנות בשיתוף עם הפיקוח על הוראת גיאוגרפיה ו"מולדת, חברה ואזרחות" במשרד החינוך, עוסקת בפירושו ובמשמעותו של ערך ההגינות. ערך זה שזור כמעט בכל צעד ושעל במהלך חיינו, כמו גם בחייהם של התלמידים הצעירים. הגינות פירושה לומר אמת, לכבד גם את הזולת ולשמור על זכויותיו מתוך הבנה כי הוא שווה ערך. הגינות משמעה גם קבלת השונה על צרכיו ורצונותיו הייחודיים, מעצם היותו חלק מהקבוצה בה קיימים פרטים רבים, אשר כל אחד מהם הוא ייחודי ובעל ערך.

יחידת הלימוד המוצגת כאן מבקשת להעלות למודעות התלמידים את נושא ההגינות בכלל - הגינות בכל תחום בחיי התלמידים ובתחום הצרכנות בפרט - בבואם במגע עם חנויות ובתי עסק. מודעות בנושא זה, פירושה להתייחס להגינות העסק כחלק משיקולי הצרכנות הנבונה, המסייעים להחלטה האם לרכוש מוצרים בעסק מסוים. לצד ביטויי הגינות במקרים מחיי היום-יום במשפחה ובין חברים, חושפת היחידה 'הגינות בצרכנות' את התלמידים גם לסוגיות הקשורות לעולם הצרכנות. ראשית, נבנית הגדרה של מהי הגינות ומהי צרכנות, לצד ההבנה שכולנו צרכנים. בהמשך, באמצעות סיפורים, הפעלות, משחקי תפקידים לייצוג דמויות שונות בסיפורים וגם בסיוע כתב סתרים סודי ומיוחד, מגלים התלמידים סוגיות ומצבים שונים המערבים הגינות וחוסר הגינות בין צרכנים לעוסקים. לאחר שהושגה המודעות והמורכבות של ביטויי ההגינות במקרים שונים בחיינו, ובכלל זה בסוגיות מול עוסקים, מתרגלת היחידה את התלמידים לעמוד על דעתם ועל זכויותיהם, כמו גם על זכויות חבריהם לקבוצה, להביע דעה ולשתף את חבריהם בממצאים שהשיגו לגבי עסקים וכן לפרסם את המידע במסגרת בית-הספר, כדי שחברים נוספים בסביבתם ידעו מהי הגינות ויחליטו לבחור בדרך הגונה בהתנהגותם מול משפחתם, חבריהם וגם מול חנויות, כצרכנים.

מבנה היחידה

היחידה מחולקת לשלושה שיעורים ב'מולדת, חברה ואזרחות' בני 45 דקות כל אחד, במהלכם הידע נבנה משיעור לשיעור. המורה יפעיל שיקול דעת אם להעביר את היחידה בשלמותה או רק חלקים ממנה, בהתאם לאופי הכיתה שלו ולהיכרותו עם התלמידים.

תוכן הפעילות

שיעור	מטרות עיקריות	פעילויות עיקריות בשיעור
שיעור 1 מהי הגינות?	- היכרות עם המושג הגינות. - בחינת דילמות של הגינות בחיי היום-יום: בין חברים ובמשפחה.	- הסיפור על יואב. - הפעלה 'אבן, נייר ולחיצות ידיים'. - קומיקס הגינות.
שיעור 2 מה אני עושה במצבים של חוסר הגינות?	- לעודד את התלמידים לקחת חלק פעיל כאשר הם נתקלים בדילמות של חוסר הגינות: לנהוג בהגינות באופן אישי. - לצאת להגנת החבר או החלש בקבוצה.	- משחקי תפקידים - בחינת חוסר הגינות בקבוצת השווים דרך עיניהן של הדמויות השונות בסיפור. - הכנת תוצרים לקיר בית ספרי בנושא הגינות. - הגינות בצרכנות - מבוא לשיעור הבא.
שיעור 3 צרכן נבון קונה בעסק הגון!	- היכרות עם המושגים צרכנות והגינות בצרכנות. - הבחנה בין בית עסק הגון לבית עסק שאינו הגון. - הבנה שזכותנו לבחור לקנות בעסקים הוגנים.	- מהי צרכנות ומהי הגינות בצרכנות? - סיפורה של דנה - צרכנית נבונה והגונה. - סיכום היחידה.

המטרות והנושאים המרכזיים של מערך הפעילות:

יחידה 1 - היכרות עם המושג הגינות וביטויי השונים בדילמות מחיי היום-יום

מטרות:

1. היכרות עם המושג הגינות וביטויי השונים: אמינות, יושרה, אמון, כבוד ואמירת כל האמת.
2. הצפת מקרים של הגינות וחוסר הגינות מחיי היום-יום: בין חברים, במשפחה ועוד.
3. שיפוט דילמות של הגינות מתוך התחשבות בשיקולי רווח והפסד.
4. עידוד התלמידים לנהוג בהגינות כדרך חיים, ברוח 'ואהבת לרעך כמוך'.

השיעור כולל:

- סיפור להצפת מקרה של הגינות בין חברים.
- הפעלה בזוגות: 'אבן, נייר והושטת ידיים' ופעילות במליאה.
- קומיקס הגינות: להצפת דילמה של הגינות במשפחה.
- דיון מסכם, בדגש ההכרח שלנו לנהוג בהגינות כלפי אחרים כדרך חיים.

יחידה 2 - מה עליי לעשות כשאני נתקל/ת בחוסר הגינות?

מטרות:

1. הצפת דילמות הקשורות להגינות בקבוצות השתייכות שונות: בית הספר וקבוצת השווים.
2. הבנה שדילמות של הגינות הן מורכבות ומערבות לרוב נקודות מבט שונות על המציאות.
3. בחינת התגובות בקבוצה לנוכח ביטויים של חוסר הגינות והעלאת המודעות למתח הקיים בקבוצה בין צורכי הפרט או המיעוט לצורכי הקבוצה.
4. פרסום דילמות של הגינות, ועידוד התלמידים בבית הספר לגלות יצירתיות ולנהוג בהגינות.

השיעור כולל:

- סיפור מקרה על חוסר הגינות בעת תכנון תקציב כיתתי למסיבת יום הולדת לילדי החודש.
- הפעלה: ייצוג הדמויות השונות בסיפור, כל אחת מנקודת המבט שלה את האירועים.
- הכנת תוצרים לקיר בית ספרי בנושא הגינות.
- מבוא לנושא 'הגינות בצרכנות' לקראת השיעור הבא.

יחידה 3 - תרגול חקר ואיסוף מידע לפני הקנייה, לפי שיקולי הגינות וצרכנות נבונה

מטרות:

1. היכרות עם המושגים 'צרכנות' ו'הגינות בצרכנות' וכן עם תפקידי המועצה לצרכנות בדגש 'החוק להגנת הצרכן'.
2. תרגול איסוף מידע צרכני, חקר, השוואה ובדיקה באופן עצמאי ובסיוע צרכנים אחרים.
3. זיהוי בתי עסק הנוהגים בהגינות כלפי צרכנים, לעומת בתי עסק אחרים הנוהגים בחוסר הגינות.
4. עידוד התלמידים להעדיף לרכוש בעסקים הוגנים ומשתלמים כחלק משיקולי הקנייה שלהם.

השיעור כולל:

- דיון פתיחה המתמקד בנושא הצרכנות בכלל וההגינות בצרכנות בפרט, ומתן מידע על המועצה לצרכנות ועל החוק להגנת הצרכן.
- סיפור מסגרת לפעילות על דנה - הצרכנית הנבונה וההגונה.
- פענוח רמזים צרכניים הכתובים בכתב סתרים.
- שיח צרכנים המשתפים זה את זה במידע לגבי הגינות בתי העסק, ובהתאם בכדאיות הקנייה בהם.

היכרות עם המושג הגינות דרך דילמות מחיי היום-יום

מטרות:

1. היכרות עם המושג הגינות וביטוייו השונים: אמינות, יושרה, אמון, כבוד ואמירת כל האמת.
2. הצפת מקרים של הגינות וחוסר הגינות מחיי היום-יום: בין חברים, במשפחה ועוד.
3. שיפוט דילמות של הגינות מתוך התחשבות בשיקולי רווח והפסד.
4. עידוד התלמידים לנהוג בהגינות כדרך חיים, ברוח 'ואהבת לרעך כמוך'.

חלוקת זמנים:

- 15 דקות - הסיפור על יואב: להצפת מקרה של הגינות בין חברים.
- 15 דקות - הפעלה בזוגות: 'אבן, נייר והושטת ידיים' ופעילות במליאה.
- 10 דקות - קומיקס הגינות: להצפת דילמה של הגינות במשפחה.
- 5 דקות - דיון מסכם, בדגש ההכרח שלנו לנהוג בהגינות כלפי אחרים כדרך חיים.

מהלך הפעילות:

שלב א' - הסיפור על יואב שעצר וחשב: האם זה הגון לנצח כך את השלב? (15 דקות)
מטרת הסיפור היא להציף מקרה של הגינות בין חברים.

המורה יספר:

אני רוצה לספר לכם על ילד ושמם יואב, הלומד כמוכם בכיתה ג'. בשבוע שעבר השתתף יואב בחוג 'מבוכים ודרקונים'. ב-10 הדקות האחרונות של החוג נתנה המדריכה נועה לילדים לשחק בקלפים. יואב הציע לעומר, חבר שלו מהחוג, לשחק 'מלחמה' בקלפים ועומר הסכים. יואב החל לחלק את הקלפים בינו לבין עומר, ותוך כדי ראה בטעות שאחת הערימות הרבה יותר טובה מהשנייה: היו בה שני ג'וקרים לפחות וכמה קלפים מאוד טובים. יואב רצה כמוסן לקחת את הערימה הזאת לעצמו, אבל רגע לפני שעשה זאת הוא שאל את עצמו בלב: 'האם זה הגון?'

המורה ישאל:

- למה יואב רצה לקחת את ערימת הקלפים הטובה יותר?
- אם הקלפים הטובים שבערימה היו עוזרים ליואב לנצח, מה ההתלבטות בכלל? למה יואב לא לקח אותה מיד?
- מה אתם הייתם עושים במקום יואב? (ניתן לערוך הצבעה בהרמת יד)

המורה יאמר:

- מה לדעתכם היה מרגיש עומר אם היה מגלה שיואב הציץ בקלפים ולקח בכוונה את הערימה הטובה יותר? האם הוא היה רוצה להמשיך לשחק עם יואב?
- אם יואב היה נוהג כך, מה הייתם אומרים על ההתנהגות שלו? האם היא חברית? האם היא הוגנת? (אילו יואב נהג כך, הוא למעשה היה מרמה את חברו ומשקר לו)
- האם גם לכם קרה פעם שהרגשתם שרימו אתכם במשחק עם חברים? איך הרגשתם?

רגע לפני שאנחנו בוחרים איך להתנהג, כדאי שנשאל את עצמנו: **האם אנחנו נוהגים בהגינות כלפי הצד השני?** כלומר: האם אנחנו מתנהגים בצורה חברית כמו שהיינו רוצים שיתנהגו כלפינו? האם אנחנו **אומרים את האמת לצד השני בלי לנסות להטעות ולרמות אותו ובלי לנצל את הכוח שיש לנו** מול הצד השני?

המורה יסכם (לאחר תשובות התלמידים):

הרבה פעמים בחיים אנחנו צריכים להחליט איך להתנהג מול אנשים אחרים: זה יכול להיות מול ההורים או האחים שלנו, זה יכול להיות בין חברים או מול המחנכת ובעצם מול כל אדם.

במקרה של יואב, יואב הוא זה שחילק את הקלפים ולכן היה לו יותר 'כוח' במשחק. הוא יכול היה לנצל את זה שעומר לא מסתכל ולסדר לעצמו קלפים טובים יותר. אילו היה עושה זאת, סיכויי לנצח היו גדלים, אך המשמעות הייתה שהוא היה מרמה במשחק כדי לנצח **וזוהי התנהגות לא הוגנת**.

לעומת זאת, ראינו שיואב כן עצר לרגע ושאל את עצמו: 'האם ההתנהגות הוגנת?' הוא הרגיש שמשוה לא בסדר. כשאנחנו מרגישים ככה, כדאי שנשאל את עצמנו מי ירוויח מהמצב ומי יפסיד ממנו, והאם זה יהיה הוגן לשני הצדדים. נשאל את עצמנו האם היינו רוצים שיתנהגו באותו אופן כלפינו, ברוח המשפט: 'מה ששנוא עליך - אל תעשה לחברך'.

שלב ב' - הפעלה בזוגות: 'אבן, נייר והושטת ידיים' (15 דקות)

מטרת הפעילות היא להדגים משחק שבו יש רק צד אחד שמנצח ואילו הצד השני מפסיד, לעומת מצבים רבים בחיים האמיתיים, בהם נעדיף שכולם ירוויחו ושאיש לא יפסיד. הדבר דומה לערך ההגינות - כל אחד מאיתנו רוצה להרוויח, אך עלינו להיות הוגנים ולאפשר גם לצד השני להרוויח ולא להרוויח על חשבון.

לדוגמה: אם יש לנו 2 ילדים ו-2 סוכריות, החלוקה ההוגנת תהיה שכל ילד ייהנה מסוכרייה אחת, ולא שילד אחד ייהנה מ-2 סוכריות וילד האחר לא יישאר בכלל.

לצורך ההדגמה נשתמש במשחק 'אבן, נייר ומספריים', שבו יש תמיד צד אחד שמנצח וצד אחר שמפסיד:

○ מי שקימץ את ידו לאגרוף (= אבן) > 'שובר' ומנצח את המספריים (מי שדימה צורה של מספריים בידו).

○ מי שדימה בידו צורה של מספריים > 'גוזר' ומנצח את הנייר (מי שהציג כף יד שטוחה, כמו דף נייר).

○ ומי שהותיר את כף ידו שטוחה (= נייר) > 'עוטף' ומנצח את האבן.

המורה יאמר (הוראות הפעלה):

נתחלק לזוגות (לפי מקומות הישיבה) ונשחק בזוגות 3 סיבובים של המשחק 'אבן, נייר ומספריים'. המנצח בכל סיבוב יקבל נקודה אחת. המפסיד יקבל אפס נקודות. אתם רשאים להתחיל לשחק!

-לתת לתלמידים כמה דקות למשחק.

המורה ישאל:

- מה אנחנו בדרך כלל רוצים כשאנחנו משחקים במשחק מול מישהו אחר? (לנצח, כמובן)

המורה יזמין מתנדב אחד מהכיתה לעמוד לצדו,

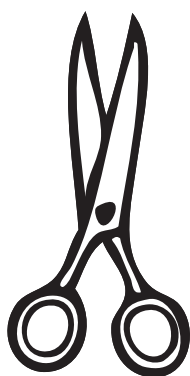
ויאמר לאותו מתנדב מול כולם:

נשחק שנינו 3 סיבובים של המשחק 'אבן נייר ומספריים', אבל הפעם נוסיף למשחק אפשרות של הושטת ידיים (יש לדמות לחיצת יד עם השחקן השני, אין צורך במגע, רק להושיט את היד). לכן נקרא למשחק: 'אבן, נייר והושטת ידיים'. אם שנינו נושיט יד זה לזה, כל אחד מאיתנו יקבל נקודה, אף אחד לא יפסיד. אבל... אם רק אחד מאיתנו יושיט יד והשחקן השני יבחר בכל אפשרות אחרת (אבן, נייר/ מספריים) - השחקן השני ינצח (יקבל נקודה 1 ומי שהושיט את ידו יקבל 0 נקודות).

- המורה ישחק 3 סיבובים של המשחק עם המתנדב, לעיני הכיתה כולה.
המורה יודה למתנדב, יקרא למתנדב חדש לעמוד לצדו ויאמר:

נשחק גם אנחנו 3 סיבובים של המשחק 'אבן, נייר והושטת ידיים', בשינוי קטן: אם שנינו נושיט יד זה לזה - כל אחד מאיתנו יקבל 2 נקודות! וכמו קודם, אם רק אחד מאיתנו יושיט יד והשחקן השני יבחר בכל אפשרות אחרת (אבן, נייר/ מספריים) - השחקן השני ינצח (יקבל נקודה 1 ומי שהושיט את ידו יקבל 0 נקודות).

- המורה ישחק 3 סיבובים של המשחק עם המתנדב החדש, לעיני הכיתה כולה.

מספריים

נייר

אבן

המורה יודה למתנדב, יבקש ממנו לחזור לשבת וישאל במליאה:

- מדוע השתלם לנו להושיט יד ללחיצה? (כך מקבלים את הניקוד הגבוה ביותר - 2 נקודות)
- אם כך, מדוע לא עשינו זאת בכל הסיבובים? (מהחשש להפסיד את הנקודות לשחקן השני, אם רק אנחנו נושיט יד והוא לא, בגלל חוסר הוודאות)
- אמרנו קודם שכאשר אנו משחקים, תמיד נשאף לנצח את הצד השני, אך האם זה כך גם בחיים האמיתיים? או שבחיים האמיתיים נעדיף ששני הצדדים ירוויחו ושאף צד לא יפסיד? האם תוכלו לחשוב על מקרים כאלו?

המורה יסכם:

ברוב המשחקים שאנו מכירים יש בדרך כלל צד אחד שמנצח וצד אחר שמפסיד. עם זאת, בחיים האמיתיים היינו רוצים שכולם ירוויחו, גם אם קצת פחות, כדי שאף צד לא יפסיד. אם אנחנו במסיבה עם חברים ומחלקים פרסים, היינו רוצים שכל ילד יקבל פרס ולא שילד אחד או כמה ילדים יקבלו המון פרסים וילדים אחרים לא יישאר כלום. כך זה בין חברים, בכיתה, במשפחה ובעצם - בכל מקום. כולנו רוצים להרוויח ואף אחד מאתנו לא אוהב להפסיד ולהישאר בלי כלום. זה לא הוגן.

זהו ביטוי נוסף להתנהגות הגונה: התנהגות שבה אף צד לא מרוויח על חשבון הצד האחר אלא, כל צד נותן משהו, וגם מקבל. אם נתנהג באופן הגון זה לזה גם בחיים האמיתיים, יש סיכוי שיהיה לכולנו יותר נעים ושמרגיש הרבה יותר טוב - כי כולנו נרוויח! כדי שזה יקרה, נצטרך קודם כל לבטוח זה בזה.

שלב ג'- קומיקס הגינות: על האחות שהתלבטה אם לנהוג בהגינות כלפי אחותה (10 דקות)

מטרת הפעילות היא להציף דילמה של הגינות במשפחה.

המורה יאמר:

כעת תקבלו דפי קומיקס (לחילופין יוקרן במצגת) המספרים סיפור קצר. הסיפור אינו גמור, ועליכם להחליט כיצד הסיפור יסתיים. תוכלו לכתוב או לצייר את סוף הסיפור לפי מה שאתם חושבים שהדמות בסיפור צריכה לעשות. לרשותכם 10 דקות.

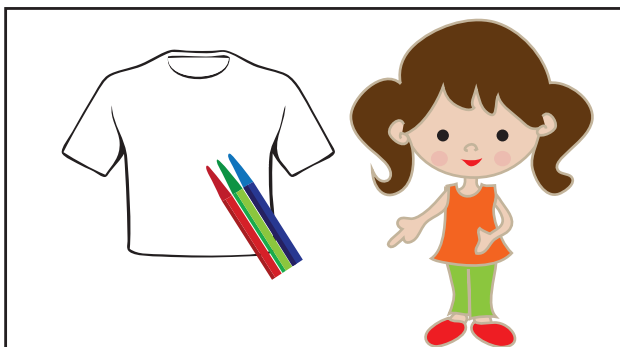
הקומיקס:

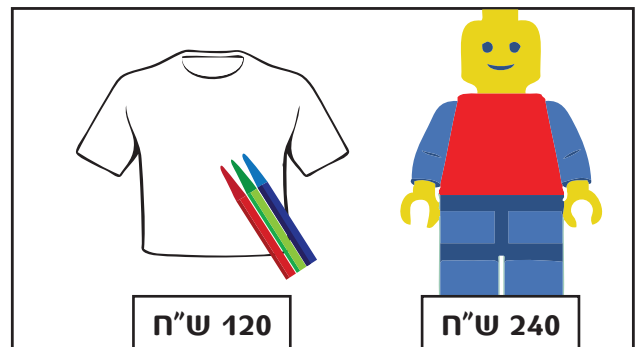
הן החליטו ללכת לחנות הצעצועים ולבחור כל אחת לעצמה את המשחק שהכי יתאים לה.

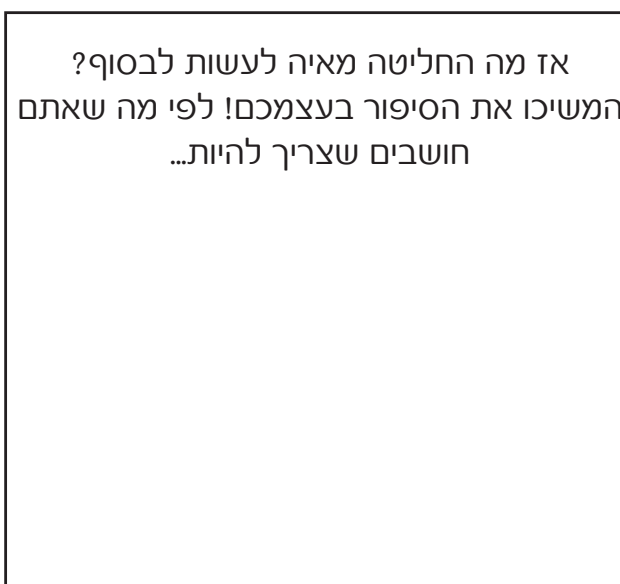
מאיה ותמר הן שתי אחיות, הן חסכו כסף הרבה זמן והתלבטו מה כדאי לקנות בו...

מאיה ידעה שהמשחק של הטושים לא שווה כל כך כי הוא יורד בכביסה ולא נראה כל כך טוב על החולצה (כך ראתה אצל חברה). לכן היה ברור לה שעליה להמליץ לאחותה על הלגו.

תמר התלבטה בין לגו של הסרט 'לגו', שעלה 240 שקלים, לבין משחק ציור על חולצות בטושים מיוחדים שעלה 120 שקלים. תמר שאלה את אחותה מה דעתה.

אז מה החליטה מאיה לעשות לבסוף? המשיכו את הסיפור בעצמכם! לפי מה שאתם חושבים שצריך להיות...

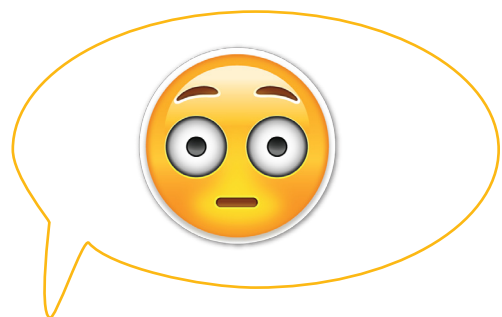
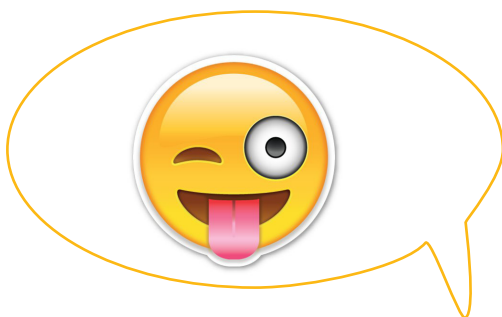
מצד שני, חשבה מאיה, אם אמליץ לתמר על הלגו - יישאר לי פחות כסף לעצמי...

המורה ישאל:

- כיצד בחרתם להשלים את הסיפור? (לשמוע מהתלמידים כמה שיותר דעות שונות, לשאול: 'מישהו בחר סוף אחר לסיפור?')
- מדוע כדאי למאיה להמליץ לאחותה תמר על המשחק הזול? (כי יישאר לה יותר כסף מהחיסכון של שתיהן, וכך היא תוכל לקנות לעצמה משחק יקר יותר)
- מדוע מאיה לא צריכה להמליץ לאחותה תמר על המשחק הזול? (כי מאיה יודעת שהמשחק הזול יותר אינו 'שווה', אם היא לא תאמר זאת לאחותה היא למעשה לא אומרת לה את כל האמת)

בהנחה שמאיה תמליץ לתמר על המשחק הזול ולא תגלה לה שהוא לא טוב:

- כיצד לדעתכם תרגיש מאיה אם תמר תקנה את המשחק ותתאכזב ממנו? (אי נעימות, נקיפות מצפון)
- האם מאיה הייתה רוצה שאחותה תנהג כך גם כלפיה ותסתיר ממנה מידע? (כנראה שלא, כשאנחנו מתייעצים עם מישהו אנחנו מניחים שהוא יגיד לנו את האמת כי הוא לטובתנו, אם היינו חושבים שישקרו לנו - לא היינו רוצים להתייעץ איתו בכלל)
- מדוע עלינו לומר את האמת ואת כל האמת? (מכיוון שלפעמים מידע נוסף משנה את כל התמונה. אם נדע שהמשחק לא טוב, לא נרצה לקנות אותו. בנוסף, עלינו לומר את כל האמת כי אנו מצפים לאותו יחס מאחרים, ורק אם ננהג כך בעצמנו נוכל לדרוש את אותו היחס מאחרים. כדי שזה יקרה צריך להתפתח אמון, ואמון לא יכול להיבנות כאשר אני משקר/ת, כאשר אני בעצמי לא הגון/ה)

שלב ד' - סיכום היחידה ומטלה לביצוע עד לשיעור הבא (5 דקות) המורה יסכם את השיעור:

היום דיברנו על התנהגות הגונה באמצעות כל מיני מקרים מחיי היום-יום שקורים לנו בין חברים ובמשפחה. בסיפור על יואב ראינו שהגינות יכולה להיות התנהגות שמכבדת את חברינו ואת כללי המשחק.

במשחק 'אבן, נייר והושטת ידיים' ראינו שכולם רוצים לנצח ולא להפסיד. ככה זה במשחקים. לעומת זאת, בחיים האמיתיים לא תמיד חייבים להיות מפסידים: אם ננהג בהגינות זה כלפי זה - נוכל כולנו להרוויח. זה אפשרי.

בסיפור על מאיה, שהתלבטה אם להגיד את כל מה שהיא יודעת על המשחק הזול לאחותה תמר, ראינו שהגינות היא גם ההבנה שכדי שמישהו יקבל החלטה בנושא מסוים, צריך שיהיו לו את כל הנתונים ושיהיה לו מידע מלא שעשוי להשפיע על ההחלטה ולשנות אותה. במקרה זה, אי אמירת האמת או אי אמירת כל האמת - היא מעשה לא הגון, לא יפה ולא חברי. הרי אם אנחנו היינו שואלים חברים, בני משפחה ואפילו כל אדם בעולם, היינו רוצים שיענו לנו בכנות, שיאמרו לנו את האמת ולא יסתירו מאיתנו מידע. רק כך נוכל להרגיש ביטחון ואמון אחד בשני.

לפעמים נעמוד בפני דילמה כמו שקרה ליואב ולמאיה. תהיה לנו התלבטות בין הרצונות שלנו לבין הרצונות של הצד האחר, ונצטרך להחליט במה לבחור. אם אנחנו מרגישים שמישהו יפסיד בצורה ניכרת, או שמישהו ירגיש לא נעים אם נעשה משהו או אם לא נגיד משהו - כדאי לחשוב שוב איך נכון להתנהג. אפשר פשוט לחשוב איך אנחנו היינו רוצים שיתנהגו כלפינו. אנו רוצים ודורשים שיתנהגו כלפינו בהגינות- חובתנו לנהוג באותו האופן כלפי חברים, כמאמר המשפט: 'נאה דורש- נאה מקיים'.

המורה ישאל לסיכום: מדוע עלינו לנהוג בהגינות כלפי בני משפחה, חברים, אנשים אחרים ובכלל?

תשובה: כי כולנו בני אדם הרוצים להרגיש אמון וביטחון כלפי מי שבסביבתנו, בין אם אלו בני משפחתנו, חברינו או מורים בבית הספר, ילדים המשתתפים עמנו באותו חוג ולמעשה- כולם. עלינו לנהוג באחרים כפי שהיינו רוצים שינהגו כלפינו וכולנו היינו רוצים לזכות ליחס הוגן ומכבד. לנהוג בהגינות זוהי זכות גדולה שלנו, בדרך להיות אנשים טובים ומוסריים יותר, בעלי ערכים וכבוד- כלפי עצמנו וכלפי הזולת. אם כולנו ננהג בהגינות, בסופו של דבר כולנו נרוויח מכך: גם ההרגשה שלנו תהיה טובה יותר וגם ההרגשה של האחר תהיה טובה יותר.

יחידה 2 מצבים ותגובות

'מה עליי לעשות כשאני נתקל/ת בחוסר הגינות?'

מטרות:

1. הצפת דילמות הקשורות להגינות בקבוצות השתייכות שונות: בית הספר וקבוצת השווים.
2. הבנה שדילמות של הגינות הן מורכבות ומערבות לרוב נקודות מבט שונות על המציאות.
3. בחינת התגובות בקבוצה לנוכח ביטויים של חוסר הגינות והעלאת המודעות למתח הקיים בקבוצה בין צורכי הפרט או המיעוט לצורכי הקבוצה.
4. פרסום דילמות של הגינות ועידוד התלמידים בבית הספר לנהוג בהגינות בדרך יצירתית.

חלוקת זמנים:

- 10 דקות - 'מסיבת יום ההולדת החמוצה של כיתה ג'2'.
- 10 דקות - הפעלה: ייצוג הדמויות השונות בסיפור על כיתה ג'2.
- 15 דקות - הכנת תוצרים לקיר בית ספרי בנושא הגינות.
- 10 דקות - הסיפור על גונן: הילד שקנה והתעצבן כי הרגיש שזה לא הוגן.

מהלך הפעילות:

שלב א' - סיפור: 'מסיבת יום ההולדת החמוצה של כיתה ג'2' (10 דקות)

מטרת הסיפור היא לעודד את הילדים לזהות מצבים של חוסר הוגנות ולהתמודד עמם בדרכי נועם, תוך גילוי אכפתיות והתחשבות בסובבים אותם.

המורה יאמר (לנוחות המורה, השאלות לתלמידים מודגשות):

בשיעור הקודם דיברנו על התלבטויות שונות בנוגע להגינות ולחוסר הגינות: בין חברים ובמשפחה. **זוכרים את יואב, שהתלבט איך לנהוג במשחק הקלפים מול חברו עומר? זוכרים את מאיה, שהתלבטה אם לספר לאחותה תמר על כך שהמשחק הזול אינו טוב ולכן לא כדאי לקנות אותו?**

אז היום רציתי לספר לכם על מה שקרה בכיתה ג'2 בזמן שילדי הכיתה תכננו את התקציב למסיבת יום ההולדת הכיתתית לילדי החודש:

חגית המחנכת הציעה לתלמידים שהפעם הם יחליטו על הכיבוד במקום ועד ההורים, וכל התלמידים שמחו מאוד וקראו: 'יש!', 'איזה כיף!' וביקשו רק שוקולד: שוקולד חלב ושוקולד לבן, בייסקוויטים או פיתות עם שוקולד, וופלים עם שוקולד ועדשים. רק ילדה אחת, נגה, לא הייתה שותפה לשמחה: היא הורידה את הראש והחלה לבכות בשקט כדי שאף אחד לא יראה.

רוצי, חברה לשולחן הלימודים של נגה, שם לב לכך ושאל אותה בעדינות: 'נגה, מה קרה?' ונגה סיפרה לו שתמיד ביום ההולדת שלה אין לה מה לאכול מכיוון שהיא רגישה ללקטוז (נמצא במוצרי חלב), ואם היא תאכל שוקולד תכאב לה הבטן. נגה אמרה שגם בכיתה א' זה היה ככה וגם בשנה שעברה כשהייתה בכיתה ב'.

רוצי מיד הרים את היד ואמר בקול רם: 'חגית, אנחנו חייבים גם לקנות משהו שנגה אוהבת, כי היא לא אוכלת שוקולדים וגם היא צריכה ליהנות במסיבה - זה גם יום ההולדת שלה!'

למשמע דבריו של רוצי אמרו התלמידים: 'אז מה, זו בעיה שלה! שתביא לעצמה אם היא לא אוכלת שוקולד', ואחרים אמרו: 'נגה, מה? את ילדה אמיתית? איך יכול להיות שאת לא אוהבת שוקולד?!' וצחקו. חן, מלכת הכיתה, אפילו אמרה: 'זה מה שכל הכיתה החליטה וזה לא הוגן שאם כולם רוצים שוקולד נקנה משהו אחר, גם ככה אין לנו הרבה כסף וזה מה שהחלטנו. נגה - תסתדרי לבד'.

המורה ישאל:

- מי לדעתכם צודק במקרה הזה? מה לדעתכם כדאי לעשות במקרה מסוג זה?
- לדעתכם, האם זה הוגן שנוגה לא תהנה במסיבת יום - ההולדת שלה?
- האם זה הוגן שחברי הכיתה יצאו נגדה בגלל שהייתה בעמדת מיעוט?

שלב ב' - הפעלה: ייצוג הדמויות השונות בסיפור (10 דקות)

המורה יאמר: מכיוון שיש כאן בסיפור כמה דמויות ולכל אחת זווית ראייה משלה, בואו ננסה לראות מה יש לכל דמות להגיד. אבקש שני מתנדבים. כל אחד ישחק תפקיד של אחת הדמויות בסיפור. **מי מתנדב לשחק את הדמות של נגה, הרגישה ללקטוז, או את רוצי שעמד לצדה של נגה? ומי מתנדב לשחק את חן, מלכת הכיתה, או תלמיד אחר מהכיתה שלא מסכים לשנות את רשימת הקניות?**

על כל מתנדב לנסות לשכנע את הדמות שמולו באמצעות טיעון אחד, שיסביר מדוע הוא צודק. כלומר מדוע צריך להתחשב או לא להתחשב בנגה. ניתן להיעזר בנספח 1 הכולל דוגמאות לטיעונים אפשריים של הדמויות השונות:

נגה

- 'זה לא הוגן שכל שנה אין לי דברים טעימים כשאני חוגגת יום הולדת, תתחשבו בי לפחות ביום ההולדת שלי!'
- 'אם תתחשבו בי ארגיש הרבה יותר טוב ואהיה מוכנה להתחשב גם בכם בפעם הבאה'.

רוצי

- 'נגה לא שונה. זו לא אשמתי שמאכלים מסוימים עושים לה כאב בטן ולא מגיע לה שיתייחסו אליה רע בגלל זה. מה אתם הייתם עושים אם זה היה קורה לכם? לא הייתם רוצים שיתחשבו בכם? מה אתם רוצים שנגה תעשה? האם הייתם רוצים שתכאב לה הבטן? הרי אסור לה לאכול את המאכלים הללו!'
- 'נגה היא חלק מהכיתה ולכן צריך להתחשב בה, אם כל אחד יביא ממתק לעצמו אז בשביל מה צריך תקציב כיתתי?'

חן

- 'מה אכפת לנו?! זו לא בעיה שלנו! זו לא אשמת הכיתה שנגה לא אוהבת כל מיני מאכלים'.
- 'זה לא הוגן שכל הכיתה צריכה לשנות את הקניות בגלל ילדה אחת - את אחת ואנחנו הרבה'.
- 'אם נגה יודעת שיש לה בעיה מסוימת, היא צריכה לדאוג לעצמה ולהביא לה משהו שהיא אוהבת'.
- 'אם ננסה להתחשב בכל הילדים בכיתה לעולם לא נסיים לתכנן את התקציב כי לכל אחד יש העדפות ורצונות שונים'.

טיפים למורה לביצוע הפעילות:

- יש להדגיש את הדילמה שבסיפור: כמו בחיים האמיתיים, גם כאן ניתן לראות זוויות ראייה שונות לאותו מקרה. הדבר מאפיין דילמות רבות של הגינות, מכיוון שהגינות אינה עניין של 'שחור או לבן'.
- יש לחזק את התלמידים המצדדים בהתחשבות בנגה, מכיוון שנגה היא מיעוט חלש בקבוצה - הן מבחינת צרכיה המיוחדים והן מבחינת הסיטואציה שנוצרה בסיפור, שדממה להתלהמות נגדה. כעיקרון, יש להתמודד עם חוסר הרצון לקבל את צורכי השונה.

המורה ישאל:

- האם מישוה השתכנע מהטיעונים? האם מישוה שינה את דעתו?
- האם תמיד נוכל להתחשב ברצונות של כל פרט בקבוצה? האם עלינו לשאוף לכך?
- האם למיעוט בקבוצה יש יותר כוח או פחות כוח מיתר הקבוצה?
- האם עלינו לנסות ולהתחשב באופן מיוחד ברצונות המיעוט בקבוצה? מדוע?
- איך נקבע במי נתחשב ובמי לא בכל פעם?
- מהם היתרונות ומהם החסרונות של כל בחירה? (התחשבות לעומת אי התחשבות)
- האם מי שלא מסתדר עם מה שהחליט הרוב בקבוצה צריך לדאוג לעצמו? או אולי עליו להוציא את עצמו מהקבוצה כדי שלא יפריע?
- האם נתקלתם פעם במצבים שבהם ביקשו מכם להתחשב במיעוט בקבוצה, במישוה בעל צרכים שונים וייחודיים? איך הגבתם?
- האם לדעתכם זהו סיפור על הגינות או על חוסר הגינות בקבוצה? מי נהג בהגינות בסיפור? ומי נהג בחוסר הגינות? (כפי שתיארנו בטיעונים לעיל, לכל מטבע שני צדדים. עם זאת, כעיקרון, נעודד את התלמידים לפעול לטובת המיעוט, לטובת בעל הצרכים הייחודיים)

המורה יסכם:

בסיפור הזה אנחנו רואים **שהגינות יכולה להיות התחשבות ברצונות ובצרכים הייחודיים של חבר או חברה בקבוצה**. בנוסף, **הגינות היא גם ההבנה שזכותו של כל פרט בקבוצה ליהנות ולקבל באופן שווה את מה שמגיע לו, כי כולנו שווים בקבוצה**.

אמנם, כאשר אנו מקבלים החלטות בקבוצה, בדרך כלל נחליט לפי דעת הרוב. עם זאת, לא נרצה להיות בקבוצה שלא תתחשב בנו בכלל, בייחוד אם יש לנו קושי או מגבלה שאנו לא שולטים בהם. כך למשל במקרה של נגה, שאסור לה לאכול מוצרי חלב, ובכלל זה שוקולד.

נוכל לטעון שכל אחד שיש לו צרכים מיוחדים צריך לדאוג לעצמו, כפי שנגה יכולה להביא לעצמה משהו שהיא אוהבת. אבל אם כל אחד ידע שהקבוצה אף פעם לא תתחשב בצרכים שלו, מה הטעם בלהיות חלק מהקבוצה? חלק מאחריות הקבוצה היא גם לדאוג לצרכים של כל פרט בתוך הקבוצה. אולי לא תמיד נוכל למלא את הצרכים של כל אחד ואחת בקבוצה, אבל נוכל לפחות לנסות. הדבר ייתן לחברי הקבוצה תחושה טובה ונעימה, שאם **גם הם** ייתקלו בבעיה בעתיד, הקבוצה תתחשב בהם.

שלב ג' - הכנת תוצרים לקיר בית ספרי בנושא הגינות (15 דקות)

מטרת הפעילות היא לקרב את התלמידים למושג הגינות באמצעות הכנה וקישוט של תוצרים אישיים פרי ידיהם, הקשורים לנושא ההגינות. מטרה נוספת של הפעילות היא לפרסם את הנושא בבית הספר בעזרת קיר או פינה שיוקדשו לנושא ויהיו באחריות הכיתה או השכבה לאורך תקופה.

דוגמאות לתוצרים: ציורים, מילים שהן חלק מההגדרה של המילה הגינות שניתן לקשט ולצבוע, משפטים עם מסר קצר בנושא, סיפור שקרה להם וקשור לנושא, או כל דרך אחרת שמציעים התלמידים.

הצעה לשדרוג: ניתן להחליף את הקישוטים בקיר הבית ספרי אחת לחודש, ולייחד בכל פעם נושא אחר לתוצרים: בפעם הראשונה ניתן לקשט מילים מתוך ההגדרה הרחבה של המילה הגינות, אחר כך ניתן לייחד את הקיר לנושא ההגינות בצרכנות, בהמשך ניתן לכתוב סיפורים קצרים שקשורים להגינות או לחוסר הגינות, ובהזדמנות אחרת לבקש מתלמידים לחפש כתבות הקשורות לנושא ולכתוב מה דעתם עליהן. כך גובר הסיכוי שמעורבות התלמידים בנושא תגדל, הן התלמידים המכינים את התוצרים והן תלמידים אחרים בבית הספר החולפים ליד הקיר ומבחינים שהוא דינמי ומתעדכן מפעם לפעם באובייקטים חדשים ומעניינים.

המורה יאמר:

מכיוון שנרצה לעודד את חברינו לנהוג בהגינות כדי שלכולם יהיה יותר נעים בכיתה ובבית הספר, נכין תוצרים שונים לקיר בית ספרי בנושא הגינות:

תוכלו להכין יצירות הקשורות לסיפור שעכשיו שמענו, שתיאר את המחלוקת בין נגה לחן בכיתה, תוכלו לכתוב משפטים קצרים המעודדים לנהוג בהגינות, תוכלו לכתוב את המילה הגינות או מילים קשורות (כמו שוויון, אמירת האמת, כבוד לזולת, לחלוק ולהתחשב בזולת ועוד) ולקשט אותן. לחילופין, תוכלו לצייר דמויות הנוהגות בהגינות, מקרים שנהגו בהם בהגינות, או לכתוב סיפורים קצרים שבהם נהגו בכם בהגינות או בחוסר הגינות ואיך זה גרם לכם להרגיש.

לשם כך, נזכיר מהי ההגדרה של המילה הגינות (כדאי לרשום על הלוח):

הגינות פירושה:

לנהוג ביושר, לומר את כל האמת, בלי לנסות להטעות ולרמות את הצד השני ובלי לנצל את הכוח שיש לנו מול הצד השני. זאת מכיוון שאנו יודעים שכל אחד רוצה להרוויח, לא רק אנחנו.

בנוסף, הגינות היא גם **לכבד ולהתחשב ברצונות ובצרכים של הצד השני, מתוך הבנה שזכויותיו שוות לשלנו,** ובייחוד כאשר הצד השני נמצא בעמדת מיעוט.

טיפים למורה לביצוע הפעילות:

- אם אפשר, מומלץ לספק לילדים טושים, דפים, בריסטולים וחומרי יצירה מעבר לצידוד האישי.
- נקדיש לפעילות 15 דקות מזמן השיעור אך ניתן להקצות לכך שיעור נוסף.
- כאמור, ניתן לשדרג את הפעילות לקיר בית ספרי מתחלף בנושא הגינות, ולהקצות בכל שבוע או בכל חודש כמה דקות להכנת תוצרים מתחלפים.

שלב ד' - הסיפור על גונן, שקנה והתעצבן כי זה לא היה הגון (10 דקות)

מטרת הסיפור היא לחשוף את התלמידים לנושא ההגינות בצרכנות, דרך סיפור על ילד שקנה בחנות ונתקל ביחס לא הגון. הכוונה היא להעלות את המודעות לנושא ולהראות שחוסר הגינות קיים גם בין עוסקים לצרכנים.

המורה יאמר: עד עכשיו דיברנו על מקרים של הגינות ושל חוסר הגינות בין חברים או במשפחה. אך מקרים כאלו יכולים לקרות גם בעוד מקומות, למשל כאשר אנו קונים בחנות או בעסק מסוים ונתקלים ביחס הגון או לא הגון מצד המוכר או המוכרת בחנות.

סיפור שכזה הוא סיפורו של גונן. **רוצים לדעת מה קרה לגונן?** גונן קיבל מאמו 15 שקלים כדי לקנות חוברת ומדבקות אימוג'י. הוא שמח מאוד, ניגש מיד לחנות הצעצועים השכונתית ורכש את החוברת והמדבקות.

למחרת נכנסה צילה, אמו של גונן, לחנות הצעצועים והבחינה בשלט גדול ליד הקופה שעליו נכתב: 'מבצע: 1+1 על כל חבילות הקלפים והמדבקות של אימוג'י!'. צילה שאלה את המוכר ממתי המבצע והוא השיב לה בחיוך שהמבצע החל אתמול ויימשך כל השבוע.

צילה כעסה. היא הבינה שכנראה המוכר ניצל את העובדה שבנה גונן עדיין אינו קורא היטב, ולכן לא הציעו לו את המבצע. היא החליטה לבדוק היטב את המקרה עם גונן לפני שתדבר עם המוכר, כדי להבין מה בדיוק היה שם.

כשחזרה הביתה, סיפרה צילה לגונן את מה שראתה וגונן התעצבן מאוד. הוא אמר: 'זה ממש לא הגון! אני מרגיש שרימו אותי. גם לי מגיע ליהנות מהמבצע אפילו שאני לא יודע לקרוא ממש טוב. אני לא רוצה יותר לקנות בחנות הזאת אם ככה הם מתנהגים לילדים, אני לא רוצה לקנות היכן שצרכנים מקבלים יחס לא הגון ולא מכבד'.

המורה ישאל:

- האם לדעתכם נהג המוכר בהגינות כלפי גוון?
- האם לדעתכם המוכר היה שוכח לציין את המבצע אם היה עומד מולו אדם מבוגר?
- האם גם לכם קרה פעם מקרה דומה? מקרה שבו הרגשתם שנהגו כלפיכם בחוסר הגינות כשקניתם בחנות מסוימת?
- האם רציתם לחזור ולקנות באותה חנות?
- מה לדעתכם הרוויח המוכר בכך שלא נהג בהגינות עם גוון ולא שיתף אותו בפרטי המבצע? מה הוא הפסיד?
- מה לדעתכם צריכים גוון ואמו לעשות לאחר שגילו כי גוון לא זכה ליהנות מהמבצע שפורסם בחנות? (לחזור לחנות עם הקבלה ולשחזר את פרטי המקרה בפני המוכר כדי לקבל ערכה נוספת)
- מדוע נעדיף לקנות רק אצל עסקים אשר מכבדים את לקוחותיהם ביחס הוגן הכולל כבוד, אמירת כל האמת ואמינות? (כי בסופו של יום כולנו בני אדם ולא רק מוכרים ולקוחות. כפי שנרצה להיות חברים של מי שמכבד אותנו, כך גם נרצה לקנות רק ממי שאומר לנו את כל האמת ומכבד אותנו, מי שמתנהג כלפינו בהגינות)

המורה יסכם:

המקרה שלפנינו מראה שמקרים של הגינות או חוסר הגינות יכולים לקרות גם בין צרכנים שקונים בחנויות לבין בעלי עסקים ומוכרים בחנויות. הגינות שכזו יכולה להיות אמירת האמת, כגון מסירת או אי מסירת מידע על מבצע או על הנחה מסוימת כמו שקרה לגוון. הגינות בצרכנות יכולה גם להיות מוכר שמאפשר להחליף מוצר שהתקלקל אף שלא הבאנו איתנו את פתק ההחלפה ועוד.

בשיעור הבא נמשיך לדבר על הגינות בין עסקים לצרכנים, ונראה כיצד עלינו לנהוג אם נהגו כלפינו בחוסר הגינות בחנות.

נספח 1

כרטיסיות טיעונים לפעילות 'מסיבת יום ההולדת החמוצה של כיתה ג' 2'
מכאן יש להדפיס את הכרטיסיות ולגזור:

חן: 'זה לא הוגן שכל הכיתה צריכה לשנות את הקניות רק בגלל ילדה אחת - את אחת ואנחנו הרבה'.

נגה (או רועי בשמה): 'זה לא הוגן שכל שנה אין לי דברים טעימים כשאני חוגגת יום הולדת, תתחשבו בי לפחות ביום ההולדת שלי'!

חן: 'מה אכפת לנו? זו לא בעיה שלנו! זו לא אשמת הכיתה שנגה לא אוהבת כל מיני מאכלים. אם היא יודעת שיש לה בעיה מסוימת היא צריכה לדאוג לעצמה ולהביא לה משהו שהיא אוהבת'.

נגה (או רועי בשמה): 'נגה לא שונה. זו לא אשמתה שמאכלים מסוימים עושים לה כאב בטן ולא מגיע לה שיתייחסו אליה רע בגלל זה. מה אתם הייתם עושים אם זה היה קורה לכם? לא הייתם רוצים שיתחשבו בכם?'

חן: 'אם ננסה להתחשב בכל הילדים בכיתה, לא נסיים אף פעם לתכנן את התקציב כי לכל אחד יש רצונות והעדפות משלו'.

נגה (או רועי בשמה): 'נגה היא חלק מהכיתה ולכן צריך לה-תחשב בה, אם כל אחד יביא ממתק לעצמו אז בשביל מה צריך תקציב כיתתי?'

תרגול חקר ואיסוף מידע לפני הקנייה, לפי שיקולי הגינות וצרכנות נבונה

מטרות:

1. היכרות עם המושגים 'צרכנות' ו'הגינות בצרכנות' וכן עם תפקידי המועצה לצרכנות בדגש 'החוק להגנת הצרכן'.
2. תרגול איסוף מידע צרכני, חקר, השוואה ובדיקה - באופן עצמאי ובסיוע צרכנים אחרים.
3. זיהוי בתי עסק הנוהגים בהגינות כלפי צרכנים, לעומת בתי עסק אחרים הנוהגים בחוסר הגינות.
4. עידוד התלמידים להעדיף לרכוש מעסקים הוגנים ומשתלמים כחלק משיקולי הקנייה שלהם.

השיעור כולל:

- דיון פתיחה המתמקד בנושא הצרכנות בכלל וההגינות בצרכנות בפרט, ומתן מידע על המועצה לצרכנות ועל החוק להגנת הצרכן.
- סיפור מסגרת לפעילות על דנה - הצרכנית הנבונה וההגונה.
- פענוח רמזים צרכניים הכתובים בכתב סתרים.
- שיח צרכנים, המשתפים זה את זה במידע לגבי הגינות בתי העסק, ובהתאם בכדאיות הקנייה בהם.

חלוקת זמנים:

- 5 דקות - דיון פתיחה - 'כולנו צרכנים'.
- 5 דקות - מהי הגינות בצרכנות? החוק להגנת הצרכן והמועצה לצרכנות שומרים על זכויותינו.
- 5 דקות - הסיפור על דנה שבודקת, שואלת, מבררת - ורק אז קונה.
- 5 דקות - פענוח רמזים צרכניים הכתובים בכתב סתרים (בקבוצות עבודה).
- 20 דקות - במליאה: שיח צרכנים לשיתוף מידע והכרעה: מהם העסקים המועדפים?
- 5 דקות - סיכום היחידה.

מהלך הפעילות:

שלב א'- דיון פתיחה: 'כולנו צרכנים' (5 דקות)

המורה יכתוב על הלוח את המילה 'צרכנות' וישאל:

- האם אתם מכירים את המילה הזו?
- האם אתם מכירים מילים נרדפות או מילים שקשורות למילה צרכנות? (צורך, צריך, צריכים, קניות, כשקונים משהו וכו')
- האם אתם צרכנים? כלומר: האם אתם קונים לעצמכם דברים?
- האם אתם הולכים עם ההורים לקניות?
- אילו דברים ההורים או אתם קונים?
- האם קרה לכם פעם שקיבלתם כסף במיוחד כדי לקנות משהו לעצמכם? מה קניתם?

המורה יסכם:

כפי שראינו כולנו צרכנים, מכיוון שכולנו קונים דברים או משתמשים בהם כמעט 24 שעות ביממה. לפעמים קונים לנו דברים ולפעמים אנחנו הולכים בעצמנו לחנות, מדברים עם המוכרת, שואלים וקונים.

שלב ב' - מהי הגינות בצרכנות? (5 דקות)

המורה יאמר: בשיעורים הקודמים דיברנו על הגינות והגדרנו את המושג כך:

הגינות פירושה להתנהג בצורה חברית, לומר את כל האמת בלי לנסות להטעות ולרמות את הצד השני ובלי לנצל את הכוח שיש לנו מול הצד השני. זאת מכיוון שאנו יודעים שכולם רוצים להרוויח ולא להפסיד.

בנוסף, הגינות היא גם לכבד ולהתחשב ברצונות ובצרכים של הצד השני, מתוך הבנה שזכויותיו שוות לשלנו, בייחוד כאשר יש לצד השני קושי או מגבלה מסוימת.

לפי דעתכם, איך יכולה לבוא לידי ביטוי הגינות בצרכנות? כלומר, ביחס שבין מוכרים בחנות לבין צרכנים כמונו?

תשובה: אם ניזכר בסיפור על גון מהשבוע שעבר (שלא גילו לו שיש מבצע 1+1 על חבילות הקלפים), נוכל להבין שגם בצרכנות הגינות יכולה להיות אי אמירת האמת, כמעט כמו בין חברים. אמנם המוכרים בחנות הם לא חברים שלנו מהכיתה, אבל גם הם צריכים להיות הגונים כלפינו ולומר לנו את האמת לגבי המחיר או האיכות של המוצר. כך גם בנוגע למבצעים או לשיקולים נוספים שישפיעו על הרצון שלנו לקנות בחנות שלהם או לא. כי כך נצפה מכל אדם: שיהיה הגון כלפינו כדי שנוכל לסמוך עליו. שהרי רק אם נוכל לסמוך על בני אדם אחרים בסביבתנו - נוכל לקיים עימם קשרים: קשרי חברות עם חברינו וקשרי מסחר וצרכנות עם בעלי חנויות ועסקים.

ומה לגבינו, הצרכנים? האם גם אנחנו צריכים לנהוג בהגינות מול בתי העסק? איך לדעתכם זה יכול לבוא לידי ביטוי?

תשובה: כמובן! אסור לנו לקחת מוצרים שלא שילמנו עליהם (זו כבר ממש גניבה!), ואם קיבלנו חזרה יותר מדי עודף מהמוכר - עלינו להחזיר אותו, כי הוא לא מגיע לנו. אתם זוכרים שדיברנו על כך שהגינות פירושה ששני הצדדים רוצים להרוויח? עלינו להקפיד על זה שגם אנחנו וגם העסקים ובעלי החנויות ירוויחו - ולא רק צד אחד. לפני שנדרוש שינהגו כלפינו בהגינות- נקפיד להיות הגונים כלפי אחרים בעצמנו.

המורה ישאל:

- מה לדעתכם ניתן לעשות במקרה שבית עסק מסוים לא היה הגון כלפינו?
- האם לדעתכם יש חוק שאוסר על בתי עסק להתנהג שלא בהגינות?

המורה יאמר:

כדי להגן עלינו, הצרכנים, חוקקו חוק במדינת ישראל שנקרא: **'החוק להגנת הצרכן'**. החוק הזה קובע שלבעלי עסקים אסור להטעות ולנצל צרכנים, ובתי עסק העוברים על החוק צפויים לעונש. בנוסף, החוק מחייב בתי עסק לספק שירות תיקונים ואחריות על המוצר לאחר הקנייה, לאפשר לצרכן להחליף את המוצר או אף לקבל את כספו בחזרה, הכול בהתאם לסוג הקנייה ולתנאים מסוימים.

הבעיה היא שלא כל הצרכנים מודעים לזכויותיהם, וחלק מבתי העסק מנצלים זאת לרעה ולא מאפשרים לצרכנים לממש את זכויותיהם. כדי להעלות את המודעות לזכויות הצרכן, החליטה המדינה להקים ארגון שנקרא: **'המועצה הישראלית לצרכנות'**, שתפקידו לסייע לאזרחים לשמור על זכויותיהם מול בעלי עסקים וחנויות. המועצה מסייעת לצרכנים להגיש תלונות ותביעות נגד בתי עסק לא הוגנים, וגם מכינה מערכי שיעור לתלמידים בבתי ספר, כמו השיעור שאנו לומדים כעת.

שלב ג - הסיפור על דנה שבודקת, שואלת ומבררת - ורק אז קונה (5 דקות)

מטרת הסיפור היא ללמד שצרכנות נבונה היא תהליך, המשלב גם בדיקה אם העסקה משתלמת וגם אם בית העסק שקונים בו הגון או לא. בהמשך לסיפור יובאו רמזים אשר כתובים בכתב סתרים, אותם יידרשו התלמידים לפענח. הרמזים כוללים מידע על חנויות שונות ומזמנים דיון בשאלת הגינות של אותן חנויות. פענחו הרמזים ודיון במשמעותם יעשה בשלבים ד' ו-ה'.

המורה יספר:

היום אני רוצה לספר לכם על צרכנית נבונה בשם דנה. דנה רק בת 10 אך היא תמיד מקפידה לבדוק ולהשוות לפני שהיא קונה. לדוגמה: לפני שהיא קונה מתנת יום הולדת לחברה, היא תמיד בודקת את המחירים והמבצעים בכמה חנויות. היא למדה את זה מההורים שלה. כך היא גם חוסכת כסף וגם קונה את המתנות הכי 'שוות'.

גם ההגינות של בית העסק חשובה לה מאוד. לפעמים דנה מעדיפה לשלם קצת יותר, אבל לדעת שקנתה במקום הגון וטוב, שם יגידו לה את כל המידע לגבי המוצרים והמבצעים לפני הקנייה, יתנו לה שירות טוב, ויאפשרו לה להחליף בגד (אם היא התחרטה) או לתקן משחק (אם הוא התקלקל). בנוסף, דנה יודעת שבעסק הגון ימכרו לה מוצרים איכותיים ולא 'יעבדו' עליה. לעומת זאת, יש עסקים אחרים שאינם מגלים את כל האמת לצרכנים לפני הקנייה, ומוכרים מוצרים באיכות גרועה ובמחירים גבוהים מדי. אלו דברים שממש מעצבנים את דנה ומורידים לה את החשק לקנות.

מתברר שדנה השאירה לנו רמזים הכתובים בכתב סתרים סודי ומיוחד, וגם מקרא לכתב הסתרים. בואו ננסה לפענח רמז אחד ביחד...

למורה:

- יש לחלק לכל קבוצה רמז צרכני אחד בכתב סתרים (סה"כ 8 רמזים ל-8 קבוצות - **בנספח 3א'**). לנוחיות המורה, הרמזים המפוענחים מופיעים **בנספח 3ב'**.
- יש להקדיש 5 דקות לפענוח הרמזים, מומלץ לעבור בין התלמידים ולסייע במידת הצורך.
- יש להשאיר את המצגת דלוקה עם המקרא לכתב הסתרים (**נספח 2א'**), או לחילופין להדפיס ולחלק לכל קבוצת עבודה עותק של כתב הסתרים (**נספח 2ב'**).

שלב ה' - במליאה: 'שיח צרכנים' במטרה להכריע מיהו בית העסק המשתלם ביותר (20 דקות)

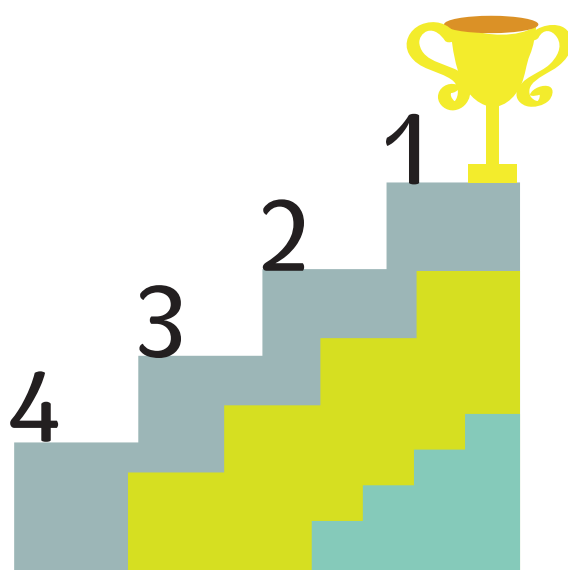
מטרת הפעילות היא לעודד את התלמידים להשוות ביניהם מידע, כפי שצרכנים יכולים לשתף ביניהם מידע ולהחליט היכן הכי כדאי לקנות. כל קבוצה קיבלה רמז אחד, שונה, ולכן הקבוצות חייבות להחליף ביניהן מידע כדי לגלות היכן הכי כדאי לדנה לקנות קישוטים איכותיים, זולים וידידותיים לסביבה, בחנות שבה הצרכנים מקבלים יחס הוגן ומחיר משתלם.

טיפים למורה לביצוע הפעילות:

- לפני תחילת הפעילות מומלץ לרשום על הלוח טבלה ובה כל החנויות שהוזכרו ברמזים:

	החנויות של גדעון	החנויות של חנה	החנויות 'קישוט וסרט'	החנויות 'בא למסיבה'
מידע חיובי על החנות				
מידע שלילי על החנות				

- בתוך הטבלה מומלץ לרשום את כל המידע שימסרו קבוצות המשימה, כפי שמופיע בנספח 3ב'.

המורה יאמר: כעת נקריא לפי הסדר את הרמזים שפענחתם בקבוצות העבודה. נתחיל מרמז מס' 1 - איזו קבוצה קיבלה את רמז מס' 1? מה רשום בו? (וכך הלאה...)

המורה ישאל:

- **באיזו חנות הייתם ממליצים לדנה לרכוש את הקישוטים למסיבה שלה ומדוע?**
(בגלל איכות המוצרים? השירות? המחירים? היחס ההגון שמקבלים הצרכנים מבעלי החנות?)
- **האם ייתכן שחלק מאיתנו יחשבו שהעסק הגון וחלק אחר יחשוב שהוא לא הגון?**
(לדוגמה, בחנות 'בא למסיבה' הבלונים נקרעים אף שכתוב עליהם 'איכותיים'. מצד שני, לרמי נתנו חבילה חדשה בחינם במקום הבלונים שנקרעו).
- **האם לדעתכם הגינות העסק היא דבר חשוב שצריך לגרום לנו לקנות בו או לא לקנות בו?**
(בוודאי. תמיד נעדיף לקנות מבעל עסק הגון כפי שנעדיף חבר הגון על - פני חבר שמרמה אותנו ומשקר לנו).
- **כיצד נזהה עסק הגון לעומת עסק שאינו הגון?** (נבדוק היטב את המחירים ואת איכות המוצרים בחנות ונשווה אותם למוצרים זחים בחנויות אחרות בשוק. נבקש המלצות מחברים ונזכור היטב היכן קיבלנו יחס טוב והיכן לא. נקפיד לחזור לחנויות שמאפשרות להחליף מוצרים ומוכרות מוצרים איכותיים ולא נחזור לחנויות ש'עובדות' על הצרכנים - חנויות שמסתירות מידע ומבצעים ולא נותנות אחריות לאחר הקנייה)
- **לפי דעתכם, האם כדאי לשלם יותר אם אנחנו יודעים שהעסק שאנו קונים בו טוב והגון או שהמוצר בו איכותי? ומה עם מוצר ידידותי לסביבה? האם בעבור שווה לשלם יותר?**

המורה יסכם:

כמו הרבה דברים בחיים, גם קניות הן עניין שמשלב טעם אישי והעדפות ייחודיות של כל אחת ואחד מאיתנו. חלק מאיתנו יעדיפו את המחיר הזול ביותר, חלק יעדיפו את המוצרים האיכותיים ביותר, וחלק יחזרו לקנות במקום מסוים בזכות השירות וההרגשה שבחנות מסוימת הם מקבלים את היחס הטוב ביותר. בכל מקרה, כולנו נעדיף לקנות בחנות שנוהגת בנו, הצרכנים, בהגינות, בכבוד, ביושר, באמינות, באופן בו אנו מקבלים בחנות מידע מלא על המוצר לפני הרכישה ועזרה אם משהו התקלקל לאחר הרכישה.

שלב ו' - סיכום השיעור והיחידה כולה (5 דקות)

ליוונו את דנה במסע הקניות שלה. ראינו שלפני שאנו קונים כדאי לברר: מה אנחנו צריכים ורוצים לקנות? מהם הצרכים הייחודיים שלנו? מהן מגבלות התקציב שלנו? ועוד... **בנוסף, עלינו לברר פרטים גם על החנויות שבהן נרצה לקנות** - נבדוק מהם המוצרים או השירותים שמספקת החנות, וכן מידע הקשור להגיונות העסק, כמו אמינות ויושרה מצד בעלי החנות, איכות המוצרים, המלצות על העסק מקונים אחרים ועוד.

- **לסיכום, מה מרוויחים בעלי עסקים שנוהגים בהגיונות כלפי הצרכנים?**
- **למה בעצם שווה לבעלי העסקים להיות הגונים?**

תשובה: כולנו חייבים להיות הגונים כדי שנוכל לבטוח אחד בשני ולסמוך אחד על השני. אם לא נוכל לעשות זאת- לא יהיה בסיס לכל סוג של קשר בינינו. כפי שאנו מצפים מחברינו להיות הגונים וישרים, כך גם נצפה מבתי עסק וחנויות להיות אמינים, הגונים, ישרים ולכבד אותנו, הצרכנים. בנוסף, ככל שבית העסק יהיה הגון יותר, הצרכנים יחזרו שוב ושוב לקנות בו, וכך בית העסק ירוויח יותר. בית עסק שקיבלתי בו שירות טוב ונהניתי מאיכות מוצרים גבוהה, הוא בית עסק שאשמח לספר עליו לחבריי כדי שילכו לקנות שם ויהנו גם הם. לעומת זאת, אם קניתי בחנות מסוימת והתאכזבתי בגלל השירות או המוצרים, יכול מאוד להיות שאספר על כך לחבריי ואולי גם הם לא ירצו ללכת לקנות שם. במקרה זה בית העסק מפסיד לקוחות ומשלם ביוקר על כך שלא היה הגון כלפי הצרכנים.

המורה יסכם את השיעור:

למדנו שהגיונות יכולה לבוא לידי ביטוי בכל רגע בחיים: בבית, בבית הספר וגם כשאנחנו קונים דברים בחנויות. כפי שנעדיף לשחק עם חבר הגון שלא ירמה אותנו, כך גם נדרוש יחס הגון מחנויות שבהן נקנה ונצפה שלא ירמו אותנו. כך נהיה בטוחים שהמוצרים שקנינו טובים ושאם משהו יתקלקל יהיה לנו לאן לחזור ולקבל שירות טוב והגון.

למדנו שלפעמים הגיונות פירושה התחשבות בחבר, וכן היכולת שלנו לראות את האחר ואת הצרכים שלו. לפעמים הגיונות פירושה לומר את כל האמת ולא להסתיר פרטים חשובים, ולפעמים הגיונות פירושה להרוויח קצת פחות כדי שגם הצד השני ירוויח. כך גם בצרכנות. אנו, הצרכנים, רוצים להרוויח ולרכוש את המוצרים הכי טובים בכמה שפחות כסף. מצד שני, גם בעלי העסקים רוצים להרוויח. אם ננהג בהגיונות זה כלפי זה נוכל כולנו להרוויח - מכל הבחינות.

נספח 2 ב' - (אם אי אפשר להקרין את הנספח במצגת)

יש לכתוב על הלוח את הרמז הכיתתי (בהקפדה על הסימנים של כתב הסתרים)
יש להדפיס את הדף לפחות פעמיים, לגזור ולחלק עותק אחד לפחות מכתב הסתרים לכל
קבוצת עבודה:

🏠 = ע	👤 = ח	🔑 = א
📷 = פ	▶ = ט	☁ = ב
🗑 = צ	📌 = ו	★ = ג
🕒 = ק	💬 = כ	👉 = ד
⦿ = ר	📱 = ל	🐦 = ה
🔊 = ש	👥 = נ	✉ = י
👁 = ת	🔄 = י	⦿ = ז
	✂ = 0	

🏠 = ע	👤 = ח	🔑 = א
📷 = פ	▶ = ט	☁ = ב
🗑 = צ	📌 = ו	★ = ג
🕒 = ק	💬 = כ	👉 = ד
⦿ = ר	📱 = ל	🐦 = ה
🔊 = ש	👥 = נ	✉ = י
👁 = ת	🔄 = י	⦿ = ז
	✂ = 0	

מכאן יש להדפיס את הרמזים ולגזור:

רמז 1:

דנה מעדיפה קישוטים מחומרים   כדי לא לזהם את הסביבה.
דנה יודעת שזו אחריות שלה לוודא שהמוצרים שהיא קונה ידידותיים לסביבה.

רמז 2:

בחנות 'קישוט וסרט' נמכר כל   בודד ב-10 שקלים.
הקישוטים   אך איכותיים וידידותיים לסביבה.
הם ארוזים בנייר ממוחזר ותהליך הייצור שלהם מזהם את הסביבה כמה שפחות.

רמז 3:

בחנות 'בא למסיבה' כל קישוט עולה רק   .
בנוסף, היחס בחנות תמיד אדיב ונעים.
יחד עם זאת, דגנית אמרה לדנה שהקישוטים שם   בקלות.
כתוב עליהם 'איכותיים מאוד' אך זה לא בדיוק כך.

רמז 4:

דנה מחפשת קישוטים   שידהימו וילהיבו
את כל ה

רמז 5:

בחנות של גדעון מציעים לקחת   ולמלא אותה   הקישוטים שרוצים! המחיר הוא 75 שקלים אבל גדעון המוכר מרשה   קישוטים שלא התקמטו ולקבל תמורתם זיכוי כספי.

רמז 6:

דנה תמיד חלמה לקנות את   המדהימים והיקרים בחנות של חנה. אך חנה, בעלת החנות, אמרה לה שהנרות לא מתאימים לילדים כי הם   ולכן   במקום הנרות, חנה הציעה לדנה לקנות צמיד אור מהבהבים - גם יותר בטיחותי וגם יותר זול.

רמז 7:

בשנה שעברה קנתה תמי כל קישוט ב-10 שקלים בחנות 'קישוט וסרט'. היא   כשראתה אחר כך חנויות רבות שמוכרות בזול את   הקישוטים בדיוק.

רמז 8:

רמי חגג   בחודש שעבר. הוא קנה בלונים בחנות 'בא למסיבה' והרבה מהם   לו לפני המסיבה. מצד שני, אמר רמי: "כשסיפרתי לחנות מה קרה, הם   ונתנו לי בחינם חבילת בלונים נוספת."

נספח 3ב' (למורה): פתרון הרמזים הצרכניים בכתב סתרים.

רמז 1:

דנה מעדיפה קישוטים מחומרים **ממוחזרים** כדי לא לזהם את הסביבה. דנה יודעת שזו אחריות שלה לוודא שהמוצרים שהיא קונה ידידותיים לסביבה.

רמז 2:

בחנות 'קישוט וסרט' נמכר כל **קישוט** בודד ב-10 שקלים. הקישוטים **יקרים** אך איכותיים וידידותיים לסביבה. הם ארוזים בנייר ממוחזר ותהליך הייצור שלהם מזהם את הסביבה כמה שפחות.

רמז 3:

בחנות 'בא למסיבה' כל קישוט עולה רק **שקל**. בנוסף, היחס בחנות תמיד אדיב ונעים. יחד עם זאת, דגנית אמרה לדנה שהקישוטים שם **נקרעים** בקלות. כתוב עליהם 'איכותיים מאוד' אך זה לא בדיוק כך.

רמז 4:

דנה מחפשת קישוטים **מיוחדים** שידהימו וילהיבו את כל **האורחים**.

רמז 5:

בחנות של גדעון מציעים לקחת **שקית** ולמלא אותה בכל הקישוטים שרוצים! המחיר הוא 75 ש"ח אבל גדעון המוכר מרשה להחזיר קישוטים שלא התקמטו ולקבל תמורתם זיכוי כספי.

רמז 6:

דנה תמיד חלמה לקנות את **הנרות** המדהימים והיקרים בחנות של חנה. אך חנה, בעלת החנות, אמרה לה שהנרות לא מתאימים לילדים כי הם **דליקים** ולכן **מסוכנים**. במקום הנרות, חנה הציעה לדנה לקנות צמיד אור מהבהבים - גם יותר בטיחותי וגם יותר זול.

רמז 7:

בשנה שעברה קנתה דנה כל קישוט ב-10 שקלים בחנות 'קישוט וסרט'. היא **התעצבנה** כשראתה אחר כך חנויות רבות שמוכרות בזול את **אותם** הקישוטים בדיוק.

רמז 8:

רמי חגג **יום הולדת** בחודש שעבר. הוא קנה בלונים בחנות 'בא למסיבה' והרבה מהם **נקרעו** לו לפני המסיבה. מצד שני, אמר רמי: "כשסיפרתי לחנות מה קרה, הם **התנצלו** ונתנו לי בחינם חבילת בלונים נוספת".

ריכוז המידע העולה מכלל הרמזים:

מידע כללי:

(מרמז 1): דנה מעדיפה קישוטים מחומרים ממוחזרים כדי לא לזהם את הסביבה.
(מרמז 4): דנה מחפשת קישוטים מיוחדים.

מידע לפי חנויות:

מידע	החנויות של גדעון	החנויות של חנה	החנויות 'קישוט וסרט'	החנויות 'בא למסיבה'
מידע חיובי על החנות	(מרמז 5) - ניתן למלא שקית בכל הקישוטים שרוצים! ניתן להחזיר קישוטים שלא התקמטו ולקבל תמורתם זיכוי כספי.	(מרמז 6) - חנה המוכרת נהגה בהגינות כלפי דנה, כשהמליצה לה לקנות מוצר בטוח לשימוש לילדים וגם זול: צמידי אור מהבהבים.	(מרמז 2) - הקישוטים איכותיים. הקישוטים ידידותיים לסביבה.	(מרמז 3) - הקישוטים זולים: כל קישוט עולה רק שקל. בנוסף, היחס בחנות תמיד אדיב ונעים. (מרמז 8) - רמי סיפר שנתנו לו חבילת בלונים חנים והתנצלו בפניו כשחזר לחנות ואמר שבלונים רבים נקרעו לו.
מידע שלילי על החנות	(מרמז 5) - הקישוטים נמכרים בשקיות ומחיר שקית הוא 75 שקלים.	אין מידע שלילי על החנות.	(מרמז 2) - הקישוטים יקרים: כל קישוט בודד עולה 10 שקלים. (מרמז 7) - אותם קישוטים נמכרים בזול בחנויות אחרות.	(מרמז 3) - דגנית אמרה שהקישוטים לא איכותיים ונקרעים בקלות. כתוב עליהם 'איכותיים מאוד' אך זה לא בדיוק כך. (מרמז 8) - גם רמי אמר שהרבה מהקישוטים נקרעו לו.

